

LIBERTATEA

Abonamentul: { „Libertatea“ (4 pag.) 120 Lei pe an.
„Foala Interes.“ (4 pag.) 80 Lei pe an.
Cel-ce le abonează pe amândouă, le primește cu 170 Lei pe an și capătă și „Plugarul Luminat“, fără alt adaus la plată.

Foia pentru popor.
Apare JOIA
Director: Ioan Moța.

Pentru străinătate: 400 Lei pe an, trimiși în bani țării aceleia în preț de 400 Lei, sau prin cec de bancă.
Redacția și Administrația: Orăștie (jud. Hunedoara).

Egală îndreptățire...

Ni-se cere merou, de cei-ce nu știu ce cer.

Ni-se cere merou că să fim „drepți“ cu toată lumea din țară, să nu facem deosebire între neam și neam, că nu mai e în duhul vremilor; să ajutăm pe toți la fel în năzuințele lor de viață.

În noua așezare a statului românesc, acest lucru e, din partea stăpânirii românești, nu numai o greșală, dar un păcat mare față de poporul românesc. Și acest păcat se face în foarte multe locuri. Mulți deregători și oameni politici spun: Nu putem face deosebire; cetățenii unii, cetățenii alții, toți au același drept la toate...

Dar lucrul e judecat greșit. Îndreptățirea cea de o potrivă, e cu cale să se dea și să fie acolo, unde al popoare deopotrivă de luminate și de instărite.

Dacă de pildă, în Ardeal ni-ar cere cineva să dăm deplină și deopotrivă îndreptățire Sașilor și Ungurilor ei între ei, — le am da-o fără șovăire. Căci și unii și alții sunt popoare la fel de înaintate, luminate prin școli bune, ajutate de trecutul care le a fost așa de prielnic, instărite, încât e cu drept să nu fie sprijinit unul mai mult decât celalalt. Au puteri deopotrivă, deo lupta vieții în plină libertate, căci armele de luptă le sunt la fel.

Dar a pune și pe Românii noștri din Ardeal, după trecutul vitreg pe care l-au avut până ieri, în șir cu aceste neamuri, a-i spune: lupta între voi e liberă, nu-ți putem da fle un ajutor mai bun ca lor, — e a fi foarte nedrept (așa cum i-a fost trecutul până acum) cu poporul românesc. El e, în cele mai multe locuri, rămas (căci a fost înnut) mult înapoi de acestor popoare, și, lăsat azi la luptă liberă, el nu poate ține pept cu ele în multe privințe, căci nu e înarmat cu știință și cu bunăstare ca acelea. E ca a trimite o armată la luptă cu puștile cele mai noi și rezezi și cu mitraliere, și în fața ei să pui altă armată, cu puști vechi, ruginite, ori chiar cu cremene...

Se vadă acest lucru în chip mult grăitor zilele trecute la *Expoziția de vite dela Tinca*, în județul Bihor.

Acest județ, — ca și Sălajul și Maramurașul — era hotar asupra cărui stăpânire maghiară își in-

dreptase toate săgețile inveninate ale puterii sale, spre a scufunda pe Românii, și a-i îneca în marea maghiară! De aceea Ungurii erau sprijiniți în tot chipul, Românii apăsați, împinși napoi, flauși în întunec, în tot chipul. Era lupta între apele alor două mări ce se întâlneau aci, și apa maghiară era împinsă cu putere să copleșească pe cea română. Și de mai ținea mult acea stăpânire, neamul românesc din aceste hotare primejdute, se și îneca în marea maghiară.

Expoziția de vite dela Tinca a fost și ea o oglindă, că la ce sfârșituri ajunsese politica maghiară în nenorocitul Bihor al acelor zile:

Și-au adus vitele lor la Expoziție și Românii și Ungurii din plasă. Când te uita peste expoziție, te izbăea ca un val de rușine și de durere ce vedeai: Vitele Ungurilor frumoase, pline, grifite, de solu, ca a unor *plugari luminați*, instăriți, ajutați a se ridica în bunăstarea curților lor. Ei înșiși îmbrăcați bine, hrăniți bine, și cu nasul pe sus, făloși, că ce bine sunt ei...

Pe când bleșii Români veniseră cu ce aveau și ei... Veneau să și expună — sărăcia și neajutorarea lor, — lângă bunăstarea și mai binele ungarilor... Vitele lor slabe, rău hrănite, pipernicite și unele așa de murdare, că conducătorii expoziției au fost siliți a le opri dela intrarea în Expoziție. Rău au făcut cei ce le au înălțurat. Trebuiau lăstate acolo, pentru ca licoana să fie mai deplină, mai izbitoră, mai dureroasă...

Să deschidă mai bine ochii celor orbii... Numai prea puține vite românești puteau sta alătura de cele ale Ungurilor.

Românii cu înțelegere au plecat cu suflet măhnit de ce au văzut aci, socotind că — slab popor e poporul acesta românesc. Și au greș în judecata lor. Marea înăpădere oglindită în această Expoziție, trebuia să le slujească numai pentru o puternică deschidere a ochilor, că nu mai merge cu înțelegerea până azi a stăpânirii românești prin Ardeal, prin Bănat, prin Crișana, ci *că aci trebuie pus umărul spre a ajuta din toate puterile poporul român, ca să se ridice din starea sa de înăpădere și umilire, alătura de poporul maghiar.*

De aceea — în latură cu vorbe frumoase răsunătoare și pentru noi păgubitoare, cu „egală îndreptățire“. Nu! Îndreptățirea cea deopotrivă însămnă: — Să stea streinii și mai departe tot așa mai presus de

noi, tot în binele și imbulbarea lor, iar Românii să rămână și mai departe tot așa mai prejos de acela...

Asta nu se mai poate suferi! Cerem stăpânirii românești, să ajute cu ori-ce preț, chiar părând că ar face „nedreptate“, — pe Românii a se înălța, alături de celelalte neamuri, în bună învățătură și bunăstare! — Și numai apoi, când și ei vor fi luminați și instăriți ca acela, să se dea îndreptățire deopotrivă. La luptă cu arme deopotrivă, nu unii: cu mitraliere, și ilii cu puști cu cremene, unii cu chimirul plin de gălbiori, altul cu straița plină de — sărăcie...

Expoziția dela Tinca, să deschidă ochii celor datori a purta grija acestui popor!

Fabrică de jucării în Câmpeni.

— Ca să dea de lucru Moșilor. —
— la loc de mari Fabrici de chereștea. —

Pe lângă Școlile de Meserii înființate în Munții Apuseni, cu scop de a pregăti pe fiii acestui mult nedreptățit neam viteaz, — guvernul a hotărât să înființeze în Munții Apuseni, la Câmpeni, și o *Fabrică de jucării*. Un Inspector a fost trimis în Germania să cerceteze o Fabrică de jucării, să și cumpere mașinile de lipsă unei Școli în care să se învețe fabricarea de jucării și să aducă chiar un maestru ca instructor (învățător). Mașinile au fost aduse, Maestrul asemenea, și așa în curând Școala va putea lua ființă. Lemn pe acolo este, mâinile Moșilor sunt meștere în lucrarea lemnului, și, învățându-i a pregăti jucării, li se dă un izvor bun de venit. Că nici n'ai crede ce sume de bani varsă țara pentru jucării în pungile Fabricelor din streinătate.

Nu este copilăș în țară, fie de domn, fie de țaran, ba nici de țigan, care să nu ceară și să capete o jucărie două, o păpușică două, fiecare după prinderea părinților. Și când un soiu oarecare de jucării se va putea pregăti în o fabrică din țară, — se vor pune vămi grele pe cele din străinătate, ca să nu mai poată veni și lumea să cumpere de aci. În felul acesta Moșii noștri ar putea ajunge la un frumos venit.

Ne pare bine că guvernul se gândește la deschiderea de venit pentru Moși.

Dar totuși ni se pare, că nu se iau cele mai însemnate și teme-

nice măsuri, pentru a da în stăpânirea acestor vrednici Moși *adevăratul și marele venit al Munților Apuseni*: venitul cel uriaș, cât din o mie de Fabrici de jucării: *lucrarea pădurilor!* Pe lângă Fabrica de jucării, una ori două, să le dea statul zeci de Fabrici de Chereștea, Ferestre mari, de lume nouă, în care ei să taie și să pregătească lemnul cel mult pentru negoțul mare al lemnului în tot chipul!

Până guvernul suferă acolo pe vampirul munților, pe sugrumătorul neamului nostru vrednic din acei munți, pe Tischler Mór și pe banda ascunsă la spatetele păgânului, — până atunci lauda ce i se aduce pentru câte o școală de jucării, e și ea numai o jucărie, față de lauda mare ce i-am aduce o cu toții, când ar curăți Munții de lipitorile cu pere uni și cu monoclu în ochi, și ar da pădurile — măcar pe rând, — în lucrare *Obștiilor sătești, Cooperativelor*, pe cari le-ar face Munții!..

Aceasta dorim s'o vedem!

Cei-ce nu se uită!

— 14 vapoare cu legionari americani au plecat spre Franța. —

În Franța s'a pus la cale un Congres (Marș sfat) al foștilor luptători pe neafârșitele fronturi în marele război.

America la parte și la acest Congres în chip — american, adică în măsură ca ne-alții.

S'a făcut întrebare către foștii luptători pe frontul francez, că cine dorește a face o călătorie de plăcere la Franța, spre a mai vedea frumoasa țară de care îl e legată inima prin atâtea interesante aducerii aminte?, să mai vadă fronturile pe cari au luptat?, să vadă cum s'au refăcut ruinele și stricăciunile pe cari ei le-au lăsat pe acolo, în încheierea războiului?

Și s'au înștiințat nu mai puțin ca 15 000 de foști luptători, că voesc să meargă și să iee parte la Congres.

În 10 Septembrie cel 15 000 de Americani s'au și urcat pe 14 vapoare și au plecat spre Franța.

Prin ființa lor de față în număr așa de mare, par'că vreau să-l spună Franței: — *Să știi, că noi lângă tine suntem!* S'o vadă și s'o știe cei-ce nu s'ar putra astâmpăra și s'ar mai gândi la o atacare ori încălcare a ta!

Negreșit și celelalte state toate, cari au mers alături de Franța în

marele războiu, își vor trimite so-
lile lor, — și va fi acolo un lucru
mare și frumos. Vom aduce știri
și amănunte la vreme.

Glas ce strigă în pustiu — din Maramurăș!

Prin câteva foi s'a dat glas de
durere din partea unor oameni de
inimă, despre suferința grea în care
se găsește poporul nostru din Mara-
murăș. Că a dat peste el în vara asta
o grindină nimicitoare, o secetă us-
cătoare și pe urmă un potop care
să spele și ce a mai lăsat grindina
și seceta.

Înima îndurerată ce ridică glas
pînă la cel mai îndepărtat arată,
că aceea ce se face azi, că se tri-
mit câteva sute de vagoane de ce-
reale (bucate) ca să se dea cu preț
scăzut, ori o parte chiar în cinste
poporului lipsit, — e mult prea
puțin, față de ce se cere acolo!

Aci trebuie făcut ceva, că să fie
de un ajutor îndelung și trainic. Și
aceasta se poate numai așa, ca să
se dea de lucru în chip statornic
locuitorilor, și făcându-i să aibă o
legătură bună și nemijlocită, prin o
linie ferată, cu inima țării.

Ce să le dai de lucru? O, ce
ușor le-ai putea da, cu puțină bună-
voință și chiar cu puțină bătaie de
cap!

Iacă, zice un vestitor al folilor,
pădurile în Maramurăș sunt: o
parte ale Statului, altă parte a
ajuns, prin expropriere, ale comu-
nelor, și altă parte sunt ale com-
pозesoratelor. „Cu puțină bună-
voință, cu o mai mare dragoste
pentru popor și cu mai puțin
egoism (cu mai puțină lă-
comie pînă la sine) din partea ce-
lor în drept, ce uriașe lucruri s'ar
putea face aci prin puterea coopе-
rației (a tovărășiilor economice) de
lucrare a pădurilor. Lemnul e aci,
mâna de lucru e aci, ar lucra în-
șiși părtașii tovărășiei. Ce
bine ar putea merge aci ori ce în-
treprindele de acest fel.

Da, credem și noi că ar merge
și ar fi bine, dacă în cele Minis-
terii, pe la Casa Pădurilor din Bu-
curești, ar șede Români și creș-
tini adevărați! Dar acolo șed par'că
oameni căzuți din lună și păgâni
de-ai lui Balazid sau Tuhtum!

Nu s'aude la acești oameni nici
un strigăt de Români și de creștin,
— decât glasul ludelor, din a că-
ror buzunare se aude glasul argin-
ților..

Că de n'ar fi așa, o, ce prefa-
ceri mari și pline de dar pentru
poporul nostru ar veni peste a-
ceastă țară, și în Maramurăș și peste
tot cuprinsul ei.

Dacă, la îndrumarea lor, s'ar
forma acele Cooperative și s'ar
pune în lucrare, — ei, de acolo de
sus, în legătură cu celelalte Minis-
tere, ar face ca orașele, deregăto-
riile de tot felul, județene, de stat,
școlare, de C. F. R., să cumpere tot
dela aceste Cooperative și nu dela
solii ladului, — și cum ar mai prinde
putere bleștii Românași de sub poa-

lele pădurilor, de prin crestele mun-
ților, din Maramurăș, din Munții A-
puseni, din Bucovina, din Basara-
bia, din Moldova și din toată țara!

Ar avea și ei cuvânt a-și pleca
genunchii cu privirea înălțată spre
Domnul, mulțumindu-i că l-a oblă-
duit cu o stăpânire românească, —
iar nu ca azi, cu pumnii ridicați și
cu gura plină de blesteme, asupra
capilor acestor stări ticăloase, cari
pe ei, pe Români, îi în striviți tot
mai tare sub călcăul călărilor streini.

Până când va fi glasul ce se
ridică din Maramurăș și din alte
atâtea părți ale țării, tot glasul ce-
lui ce strigă în pustie?

Ce așteaptă cei dela cari atîrnă
să se întoarcă spre bine aceste
stări? Așteaptă ca — poporul să
înceapă a-și face singur dreptate?

Unele — altele.

Alegeri în Yugoslavia.

În ziua de 11 Septembrie au
avut loc în Yugoslavia alegeri de
deputați.

Românii din Bănatul-sârbesc au
ridicat și ei steag de luptă națio-
nală. „Partidul Românesc” a pus
și el listă în frunte cu d. Dr. Savu
Batoarcă, prof. penz., și cu câte
un fruntaș din cercurile: Alibunar,
Bela Crkva, Belcherecul-mare,
Vârșeț și Pânclova. Prin ziarul lor
„Nădejdea” din Vârșeț, au îndem-
nat puternic pe Români a-și da
voturile lor numai listei românești,
— ca doară intră în sfatul țării
unul-doi din candidații români, pen-
tru a da acolo glas dorințelor Ro-
mânilor. Scria însă năcăjită gazeta
românească, că un oarecare Erin,
s'a făcut coadă de topor și a pus
stăruințe printre Români pentru
listele partidelor străine și nu pen-
tru cea românească. La încheierea
foii aflăm că a fost ales și un de-
putat Român, dar pe lista guver-
nului.

Lugojule! Lugojule!

Ne-aduci aminte de-o vorbă:

*Cei-ce poartă jugul, și-a purta mai vor,
Vrednicesc să-l poarte, spre rușinea lor.*

De vorba asta ne aducem aminte,
când citim articolul scris de un su-
flet măhănit românesc, în foaia „Ră-
sunetul” dela 11 Septembrie a. c.
din Lugoj. Iaca ce spune:

Alegerea dela Primărie.

Alegerile dela primăria lugojană
sunt de ursită rea pentru cauza ro-
mânească. Par'că deasupra primă-
riei noastre ar pluti un duh strănu,
dușman intereselor neamului nostru

După ce Uzina electrică a tre-
cut în gospodăria orașului, postul
de Inginer-conducător a fost înde-
plinit cu un Neamț, cu care nu-
mai în limba germană te poți în-
țelegi, pe cuvânt că: „nu s'a aflat
doritor român serios și cu pre-
gătirile de lipsă.”

S'a scris ceva prin gazete, s'au

ridicat proteste (glasuri de nemul-
țămire); dar s'a trecut peste toate.
Vălu ulțării, ori al nepăsării, e la
noi acasă.

Zilele trecute s'a făcut altă ale-
gere, tot atât, dacă nu chiar mai
nenorocoasă, decât cea dela Uzină,
din punctul de vedere al cauzei ro-
mânești.

De astă-dată delegația perma-
nentă, adică: d-nii I. Lupu, Dr. I.
Stolan, Fühvald și Nikolica, sub
presidiul dlui primar Harambașa,
au ales de *Inginer ordșnesc pe*
evreul Steinbach.

Și de astă-dată li-se răspunde,
celor ce se interesează de acest
fapt, pe cât de trist pe-atât de grăi-
tor, tot pe cântecul vechiu: „do-
ritor român serios, n'a fost!”

Ce nefericit oraș a ajuns Lugo-
jul nostru! Nu află în toată Ro-
mânia Mare Români serioși și cu
pregătirile de lipsă pentru nevoile
sale! Ce bine că ne vin nemții și
evreii în ajutor, din milă și pomană;
fără de ei n-ă-am prăpădi cu zile..”

Primarulul Lugojului și celor 2
conzillieri din delegația permanentă,
cari cu primarul împreună puteau
— dacă aveau un pic de suflet ro-
mânesc și un dram de mândrie de
neam, — să aleagă în acele posturi
însemnate, doi Români, — să le fie
rușine!

Precum și mai-marilor lor dela
județ, cari au întărit și nu au ni-
micit cele 2 alegeri!

Cum miroase încă de departe
acești domni a slujă, și nu a stă-
pâni..

Studentii din Polonia

au cercetat zilele astea Romă-
nia. Au fost la București și în jur
pe la câteva mănăstiri, au cercetat
și alte orașe și ținuturi ale țării,
însoțiți pretutindenea de colegi ro-
mâni și de profesori. Au venit să
ne cunoască țara și să lege prie-
tenie cu studențimea română. Au
poftit pe studenții români să meargă
și ei să cerceteze Polonia, căci
vor fi primiți cu drag. Părinții noș-
tri, pe vremea Voevozilor și a Re-
gilor poloni, s'au mai căutat, s'au
mai războit ch'ar, între ei, — noi
dorim vecinătate pacinică și bun
traiu împreună, — ba chiar străn-
gere de mâni și ajutor împrumutat
față de primejdiile din afară!

Din alte țări.

Franța

a avut neplăcerea de a descoperi,
că trimisul Rusiei la Paris ca Mi-
nistru al țării, Rakovsky, (fost me-
dic în România, bulgar de vișă,
trecut în vremea revoluției în Ru-
sia și ajuns acolo „Comisar al po-
porului”, apoi trimis al țării la
Londra și Paris), — sprîjinea și
chiar el asmuța mișcările tulbură-
toare de liniște ale comunistilor
în Franța!

De aceea, dovedindu se aceste
lucruri, gazetele au început a cere
ca acest om să fie îndepărtat din
Franța și guvernul s'a hotărât, a
cere la Moscova, ca guvernul so-

vietic să-și cheme acasă „Ministrul”
său, care nu are purtare de Ministru,
ci de asmuțător la rele, ca ori-ce
comunist păcătos!

E o nouă rușine pentru Rusia.

La „Liga Națunilor”

se sfătuiesc de-o săptămână, a-
cum, trimișii tuturor statelor asupra
multor nevoi ale vieții dintre state
precum și asupra unor plângeri ce
li s'au înaintat de unii nemulțumiți
din câteva state.

Păra asupra României.

— O plângere ce privește de-
adreptul României, e plângerea ma-
rilor proprietari de pământ unguri,
cari au avut și ei moșii aici, și li
s'au luat și împărțit, ca ori-și-cul.
Unii din ei erau locuitori în Pesta
și aveau moșii în Ardeal sau în țin-
turile ce s'au alipit la România.
(Ca familia Tisza, cu moșii în Bi-
hór, și altele). Alții locuiau aici,
unde le erau și moșile, dar ne-
voind a se supune stăpânirii celei
noi, s'au retras în Ungaria, vestind
că vor să rămână cetățeni unguri,
nu români.

Aceștia au ridicat plângere la
Liga Națunilor, că de ce s'au luat
și moșile lor și s'a împărțit țara-
nilor și li s'a dat pe ele un preț
așa de mic, ca ori-cărui proprietar
român? Cer să li se dea ori mo-
șile napoi, ori să li se dea preț
deplin, socotit în aur!

Pentru apărarea cererii lor s'a
dus la sfatul Ligii Contele Apponyi
care își pune în lucrare tot mește-
șugul său de gândire și vorbire,
pentru a scoate cererea moșierilor
unguri, biruitoare.

Dreptatea statului român o a-
pără Ministrul de Externe Titulescu.

Încăierarea e strașnică. Pe mulți
streini li a câștigat Apponyi cu a-
ceea, că-l face să privească la pre-
țul dat pe pământ după Legea de
expropriere (de răscumpărare).

Cum atunci banul avea preț mai
bun, prețul nu era peste măsură
de mic. Dar scăzând de atunci pre-
țul banilor, azi, după 8 ani, negre-
șit că el pare mic. Însă lucru nu e
a se judeca după azi, ci după a-
tunci.

Apărătorul Legii de expropriere
stă cu aceea înaintea, că alte dați,
în trecut, în urma unor porniri
populare, astfel de împărțiri a ma-
rilor moșii s'au făcut — fără nici
o plată! Ușor se putea întâmpla
și acum, după războiu, ca poporul
să ceară împărțirea acestor moșii
nu cu răscumpărare, ci ca împlini-
rea unei dreptăți omenești. Căci prea
era nedrept, ca vre-o 2000 de mari
moșieri să aibă pământ cât 2—3
milioane de țărani!

Ca să împedecă o ridicare a
mulțimii de țărani împotriva acestei
stări nedrepte, când ei își luau mo-
șile și alungau pe proprietar Dzeu
știe unde, — stăpânirea a adus le-
gea de răscumpărare, dând proprie-
tarilor totuși un preț pentru pă-
mântul lor, — nu preț de târg li-
ber, ci mai scăzut, dar tot nu l-a
lăsat cu mâna goală.

Nu a dat legea prețului acela mic, ca o jăfuire a proprietarilor, ci pentru că așa o cereau acele zile, acele împrejurări, cari ascundeau în sânul lor și mari primejdii.

Vom vedea în curând ce va hotărî Sfatul „Ligii Naționale”. Se poate că va cere României să dea dară macar prețului statorit de lege, socotindu-l „în aur”, — adică să socotească Leul cât avea el preț în aur atunci, și acel preț să l dea, nu cel scăzut de azi.

Ca să le dea Ungurilor dreptate, să le judece napoi moștile, nici vorbă. De aceea foile ungurești din Pesta, simțind că lupta pornită de ei, n'o să ducă la „biruință”, — scriu cam supărate pe „Ligă” și amenințându o.

O nouă constituire

a „Ligii A. N. Cr.”

La 3 Septembrie s'au întrunit la Focșani 12 fruntași ai „Ligii Apărării Naț. Creștine” foști membri în Comitetul vechiu, și cu scrisori dela 19 membri în Comitet și în Ligă, cari declarau că primesc de bune hotărârile ce se vor aduce.

Cel de față au luat în dezbateri și sub chibzuială starea în care a ajuns Liga pe urma neputinței de înțelegere între vechiul comitet și președintele său d. Prof. A. C. Cuza. Socotind că Liga a ajuns prin asta într'o încurcătură ce l poate fi spre nenorocire, — cel de față au hotărât să socotească pe dl Prof. Cuza retras dela conducere și au purces la alegerea unui nou Conducător al Ligii, care să țină samă de Statute și Regulamente și de hotărârile Comitetului conducător. Cu toate glasurile au ales de nou Președinte pe dl Profesor universitar I. C. Cătuneanu dela Cluj, hotărând pornirea unei mișcări noi de bună organizare și întărire a Ligii în țară.

Cunoscând în cel așteptat prin asta la conducerea „Ligii” Români buni și neînduplecați apărători ai mișcării de apărare națională, — le dorim din inimă spor mai norocos decât cel din trecut, la organizarea acelei mari și grele lupte!

NOUȚĂȚI

Monumentul M. Sale Regelui

la Orăștie, se apropie de desvălire. Azi, în 14 Sept. s'a așezat piatra fundamentală în soclul (piciorul) Monumentului, în mijloc de o potrivită sărbare. S'a făcut slințirea fundamentală de către preoții bisericii ortodoxe, apoi dl Colonel Arifonovici, inițiatorul Monumentului, a citit documentul ce s'a așezat în fundament și a predat Primarului orașului o copie de pe acela. A fost de față Comitetul de ridicare a Monumentului, reprezentanții deregătorilor de obște, Corpul ofițerilor din garnizoană și public numărös, care s'a bucurat că ideea ridicării Monumentului se apropie de împlinire.

Sărbarea pomenirii lui A. Vlaicu din prilejul împlinirii alor 14 ani dela moartea lui care l'a făcut nemuritor, — s'a făcut Duminica trecută cu paradă frumoasă, la locul căderii lui, pe hōtarul comunei Bănești, lângă Câmpina, — unde se află ridicată o prea frumoasă „Troică” (cruce cu încrustări și coperiș) foarte frumos lucrată. Au fost de față și mama și fratele lui Aurel Vlaicu, din comuna Blinții (azi comuna Aurel Vlaicu, lângă Orăștie). Au luat parte și doi Generali: Rudeanu și Manolescu și alți ofițeri din Aviație (dintre zburători). Mai mulți preoți au făcut slujbă pentru sufletul lui Vlaicu cel năzuitor spre ceruri și așezat în mare cinste în ceruri. S'au rostit frumoase vorbiri și s'a hotărât înălțarea aci a unui Monument cu bustul (trupul lui din brâu în sus). Dl Major Berteș a dat pentru acest scop 20.000 Lei, Majorul Rădulescu alte 20.000, și se va urma cu adunarea de dăruiri pentru monument.

Nemuritor a fost gândul cu care Vlaicu a pornit la drum în acel din urmă zbor al său, — nemuritor rămâne el în pomenirea noastră pentru frumoasa sufletului său românesc.

Știre urâtă vine și din Cernăuți, dela Divizia a 8 a de Armată: Și acolo domni din Cancelariile purtătoare de socoteli au făcut răutăți, ca la Divizia 2 și 11... Ofițerul vinovat era un oarecare Locotenent Maier (prefăcut în „Maléreau”) care a înșelat statul cu peste 2 și jumătate milioane, ridicând banii cu scrisori mincinoase, ca fiind pentru trebuințele armatei. Îngelăciunile le-a făcut, ajutat, chiar îndemnat de frații săi sufletesti, trimișii diavolului: Mörder, furnizor (liferent) la armată și avocatul Dr. Moise Kūnelmann.

Caută bine unde sunt mișelii și înșelăciuni mari, și aproape peste tot locul găsești pe acești trimiși ai diavolului rău, ca să strice sufletul în slujbașii țării.

† Ioan Perian, vrednicul preot și bun Român din Criștior (lângă Brad, jud. Hunedoare), a încetat din viață la 5 Sept. a. c. în etate de 71 de ani, în al 50 lea an de preoție. Dzeu să l așeze printre aleșii săi, cum printre cei aleși era în viață.

Banca „Bihoreana” din Oradea-Mare a trecut prin grele zguduiri în anii din urmă. S'a băgat în întreprinderi cari promiteau (făgăduiau) câștiguri mari ca n pozești, dar cei ce o îndemneau să între, erau sau nepricepători ei înșiși, sau înșelători, — destul că banca a suferit pierderi foarte mari! Așa de mari, că azi toți banii băgați de acționari (părtași) în acțiunile Bihorenei, sunt perduți, și și fondurile ei de rezervă!

Banca trebuia să se prăbușească și cei ce l-au încredințat banii spre păstrare, ca „depuneri”, erau în primejdie a perde și ei jumătate.

Dar au sărit în ajutorul băncii: Banca Națională a României, Banca Românească (din București) și „Albina” din Sibiu, și au scăpat'o din căderea cea de tot. Aceste bănci au sfătuit pe cei ce au depunerii (în sumă de 70 milioane Lei) la „Bihoreana”, să se lege că nu și ridică aceste depunerii 2 ani de zile și primesc interese după aceea 8%, și atunci și cele 3 Bănci mari îi dau împrumuturi însemnate cu camete scăzute, și așa în 2 ani banca va fi trecută de orice primejdie, iar în 5 ani și vechii ac-

ționarii vor ajunge de nou la capitala azi perdută.

Depunătorii s'au învoit și așa banca nu s'a prăbușit, decât că trece prin 2—3 ani grei, dar va fi iar pusă în picioare.

Nu s'a aflat vină conducerii băncii, nu s'au făcut mișelii, furturi ori înșelăciuni, ci — credința ușoară în a se băga în întreprinderi cari l-au înghițit avutul.

Examenle de limbă română se vor ține de nou cu slujbașii de stat de neam strein, cei de prin slojbele ce s'au de Ministerul Lucrărilor Publice, — fie că se găsească în serviciile (cancelariile) dela centru, fie ori unde în țară. Vor fi examinați de nou cei ce n'au reușit la întâia examinare. Comisia va sta din Inspectorul de Poduri și șosele din flintul unde se dă examenul, un Profesor de limbă română, și din doi delegați (soli, trimiși) ai Ministerului de Lucrări Publice. — Examenele se vor da în 4 locuri: în Ardeal la Alba-Iulia, (Băntul, Arad Crișana și o parte din Ardeal) la Cluj (cealaltă parte din Ardeal); în Bucovina la Cernăuți și în Basarabia la Chișinău.

Examenele se vor începe în 5 Octombrie. Slujbașii ce nu vor putea face nici acum examen mulțumitor, — vor fi înlocuiți.

Zborurile peste Ocean, peste cele mai mari mări, încep a da de gândit — celor ce nu zboară. A-nume prea mulți zburători cu capu n mână încearcă să treacă în zbor peste mare dela Europa la America, și prea puțini din ei s'ajung la țintă, iar cei mai mulți, prinși de vârtejurile ce se înalță până la cer, a unor furtuni uriașe pe mare, sau suferind o stricăciune la mașină, se dau peste cap în apele mării și ca un fluture cărulia l'a au rupt aripile, mașina lor cade în apă, iar ei își găsesc mormântul în valuri.

Un mare ziar englez pușese un premiu pentru acel zburător, care pleacă de nou și izbutește a ajunge pe țărmul american. Asta pentru a încuraja pe cei înmoși și pentru a l'indemna să cercete atâtea feluri de mașini, până găsesc pe cea mai zdravănă, mai ținătoare la greaua călătorie. Și a plecat un zburător îndrăzneț. Dar abia era dus de o zi, și astronomii (cetitorii de mersul vremii) l-au arătat Direcției gazetei, că în calea zburătorului se arată vreme foarte rea. E toamnă. Valurile de căldură se luptă mai aspru și mai furioase cu cele de răceală, și stănesc furtuni turbate. Și cei ce cercă cu jucăria, lui de mașină de zburat, a trece prin vârtejurile acestor furtuni de toamnă, e în gura morții...

Și Direcția ziarului a dat telegramă fără fir aeroplanului ce era în drum (și care avea și el aparat de prins telegramele fără fir), că îl desleagă de obligământul de a zbura înainte, — căci vremea prea înaintată de toamnă, e primejdioasă. Să se oprească ori unde vede uscat. E deslețat.

Și foile engleze stăruie toate să nu se mai dea voce la zboruri de acestea mari acum, că nu au fărșit bun. Iar zările din America cer să se aducă lege, care să oprească peste tot ori ce zbor peste Ocean.

Șpionajul prin femei. Printre șpionii pe cari Siguranța cutărul stat îi trimite ca să l'aducă vești din alt stat, — sunt foarte multe femei. Căci ele se strecoară printre lume mai ușor, și sub forme la pă-

rere nevinovate, scot dela bărbați și dela femei, știrile de cari au trebuință spre a le trimite la cel cari le-au trimis în șpionaj.

Siguranța din București simțise demult că o oarecare Ermina Rosenberg, streină venită din Sîrbia, are purtare bănuitoare. A urmărit'o mereu, i a pus în cale oameni cari s'o ducă în ispită de a cerca să scoată dela ei știri tainice de care trebuiesc șpionilor, — și s'a încredințat că, de fapt, Ermina e șpioană. Locuia la un hotel scump, „Elisee Palace”, cheitula mult pentru a putea ajunge ori-unde, și de câștigat nu câștiga, căci nu făcea vre-un negoț, nu avea vre-o slujbă.

În una din zilele trecute, un trimis al Siguranței s'a înfățișat la a-acel Hotel, pentru a o chema la Siguranță. Ea simțind că e descoperită și știind ce e soarta șpionilor, a luat o porție mare de otrăvă. În stare desnădăjduită a fost dusă la un spital.

Glumă proastă au făcut niște tineri elevi de Liceu din Brussa (oraș în Asia mică) jucându-se de-a „spiritizmul”. Doi înși, spunând că vor face „spiritizim”, vor chema „spiritele” (sufletele) celor trecuți din viață, au adunat pe mai mulți elevi, tineri ca ei, în o cameră (odăie) întunecoasă. Pe când ei făceau boscoane în jurul unei mese, chemând „spiritele”, iacă întră pe o ușă un „spirit”, un schelet (oase) de om îmbrăcat în o haină albă... Abia luneca, așa venea, ca o umbră. Copiii speriați fugiră care n'cotro, iar spiritul după ei... Unul din ei, rămas mai napoi, simți de-odată mâna strigolului pe umărul său, — și așa s'a speriat că a căzut jos la pământ leșinat. A fost dus la spital greu bolnav.

Baia de Vană — Birtler,

este deschisă în fiecare Sâmbătă toată ziua și Duminica înainte de amiaz. (1163) 2—2

Grozăvile

potopului din Basarabia.

Mersul vremii fu în vara asta vrășmaș în măsură mare, țării noastre. Un petic de pământ era udat de mila cerului cu ploaie la vreme și ajutat să dea rod, altul lângă el oropsit, bătut de secetă; iar pe alte locuri potopuri cu grindină ce a zdrobit tot! Așa apoi aproape jumătate de țară a avut timp prielnic și roditor, iar altă jumătate e în grea suferință. Stăpânirea abia răzbește cu trimisul de mil de vagoane de cereale (bucate) întru ajutorarea celor rămași săraci pe urma secetei sau a potopurilor de apă.

Iar acum în toamnă s'au descărcat asupra unor părți de țară furtuni cu potopuri, de par'că era sfârșitul lumii.

La deosebi greu a fost încercată în privința asta Basarabia, acum spre toamnă. În cele dintâi zile ale lui Septembrie s'au pornit ploii-potop cu furtuni grozave peste capul de sus al Basarabiei, pe județele Hotin, Soroca, coborând în jos la Lăpușna, iar apoi și pe capul mai din jos al Basarabiei.

Și au lăsat pe acolo așa puștii, încât vestitorii gazetelor cari au trecut și au văzut ce s'a ales

de satul foarte frumos nemțesc ce era „Leipzig”-ul din jud. Cetatea Albă, numesc aceste locuri azi „Valăa-Piângerii”. Iacă cum descriu ei cele ce se văd azi acolo unde era înfloritoarea comună de Nemți.

Azi acest sat frumos e numai o ruină. Apele puternice au luat casele, jirezile de pae și nutrețuri, sute de vite, lucrurile din casă. Sunt numai în acest sat peste 200 de gospodării nimicite și numărul locuitorilor pieriți. Până la 6 Septembrie au fost scoase de sub dărîmături 15 trupuri de oameni morți.

Când a venit potopul pe neașteptate, turma de vite a locuitorilor se afla închisă în ocolul satului. Valul a venit de pē dealuri și a ridicat apa în valē ca de 2 metri dē înaltă! Când unda asta a dat peste vitele închise, a fost o spalmă uriașă între oameni și între vite. Vitele pluteau pe ape, îmbulzite unele peste altele, și foarte multe s'au înecat.

În acelaș timp prăpădul a cuprins pe neașteptate în casa ei cea aproape de vale, pe o femeie cu 4 copii. Speriată de moarte, femeia a voit să pună copiii într'o ladă, bag'sama cu gândul ca cu lada să-i treacă ca într'o luntre, prin apă, la uscat, după ce casa o vedea încunjurată de valuri. Dar n'a avut timp să-și cerce norocul. Doi copii au fost puși în ladă, dar până să vie și cu celalalți doi, lada a fost răpîtă de valuri și nenorocita mamă spărlată de moarte, a luat pe celalalți doi și a plecat cu ei prin apă spre drumul ce-l știa la o parte, — însă a fost înecată și ea și copilașii! Numai cei doi din ladă au scăpat, căci lada împinsă spre marginea apei, a fost prinsă de niște oameni ce au intrat în apă pentru ea și au scăpat copiii de înec.

Și câte nenorociri la fel s'au petrecut.

După scăderea apelor, se vedeau grămezile de lucruri de prin case îngropate pe jumătate în nisip și în bălți, chiar și o ladă cu bani din cancelaria primăriei, s'a aflat înmormolită și erau în ea 25,000 de Lei. — La un loc se vedea o ceată de 20 de ei înecate și îngropate de jumătate în nisip și o blată femeie plângând lângă ele, — era toată averea ei...

Și în alte părți în țară, potopurile de toamnă au făcut minuni.

Ce fac neamurile lui Marmorosch-Blank?

— Ne-mai auzit, nici chiar la ei! —
— Și „hainele lor sfinte”, aduse cu înșelăciune. —

Guvernul dela București, vrând să se arate foarte „larg” și „civilizat”, a dat voie să fie aduse în țară cărți, de literatură, de știință și cărți religioase, aproape fără nici o pedecă. Iși pot veni prin postă „sub bandă” (adecă pache-

tel nesigilat, ci legat așa că, de o vrea, oficialul postal să pōată vedea ce e în ei), ori-ce cărți. La postă se rupe la un colț hârtia învelitoare, vede că-i carte și-i dă drumul.

Rabinii din București și din alte orașe, au lipsă de „haine sfinte”, thales-uri, de mătasă, fine, pe cari le găsec gata la te miri ce vlădică jidovesc din Berlin.

Cum să facă ei să le vie mai lefține „sfintele” haine?, că vama pe mătăsuri e foarte mare...

S'au înțeles cu Librarul (vânzătorul de cărți) Steinberg, fiul suflătorului lor, ca să le aducă thalesurile lor „sfinte” virite în *packete de cărți*. Că la cărți nu se plătește vamă și vine și mătasa scutită de vamă, ca și cartea.

Și de ani de zile japănul librar aducea cărți din Germania, iar în pachetelē de cărți haine sfinte de mătasă pentru Rabinii, — înșelând așa statul de toată vama ce avea de primit.

Dela o vreme lucrul s'a simțit. Zilele astea librarul numit s'a dus la postă și a cerut să i-se dea pachetele cu cărți ce l-au sosit din Germania. Oficialul de postă i-a spus:

— Da, îndată, numai să le desfacem să vedem ce cărți sunt în ele.

S'a aprins jidanul foc! Că asta-l necinște, că pachetele n'au să se desfacă decât la un colț, ca să se vadă că s'cărți, că altfel acelea cad și se strică, — și tot țără se făcea, ca să se sparie de el poștarul și să nu-l desfacă pachetele.

Dar oficialul postal foarte liniștit a tălat sforile de pe pachete, acelea s'au desfăcut, și, dintre cărți, laca-mi te cad hainele „sfinte” de mătasă, pentru prea sfinții și cinștii rabinii...

S'a luat în scris și împotriva japănului s'a pornit proces ca împotriva contrabandiștilor (înșelătorilor de vamă) de meserie.

Nici când își aduc haine „sfinte”, ei nu pot să nu înțele, să fure statul, care e creștin, și pe care a-l fara e un lucru bun naintea lui Iehova al lor.

NOVOTNY
TURNATORIE DE CLOPOTE GLOCKENGIESSEREI HARANGONTÖDE
TIMISOARA

Strada Lunii 4. — Fondat 1872
Turnătoria de clopote oia
mai mare în țară.
(1041) 5—10.

Băiat tiner, 17 ani, a-natate 2 clase din Liceu, — s'ar aplica ca *invățtoel de prăvălie sau la o meserie bună*.
Adresa la foaie. (1172) 1—2

FARMACIA VLAD, ORĂȘTIE,

LANGĂ LICEUL „AUREL VLAICU”

atrage laurea aminte on. public din loc și jur, că este înzestrată cu toate solurile de medicamente (leacuri) și *preparatele cele mai nouă și renumite!*, precum și cu tot solul de *pansamente, parfumerie, sdpunuri fine, articoli de gumă, etc.*

Prețurile cele mai moderate. (1042) 5—10.

Aviz Doamnelor!

Aduc la cunoștința onoratorilor Dame, că prăvălia mea de **modistă** din casele „Zobel”, am mutat-o în fostul local de prăvălie „Furnica” Piața A. Vlaicu 11.

Cer și mai departe sprijinul Onor. Public.
(1167) 1—2 Lotte Konez.

Nr. 1506/927.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința publică, că orașul Hunedoara dă în întreprindere, prin licitație, exploatarea carierii de nisip alb, foarte fin, aflător în coasta pădurii „Căpruța” lângă șoseaua Hunedoara-Teliucul inferior, la o distanță de 200 m. dela marginea orașului.

Licitația se va ținea în ziua de 15 Octombrie 1927, ora 9—11 a. m. la Primărie, cu oferte scrise și închise, provăzute cu o garanță de 5000 Lei în numerar sau efecte de stat și cu observarea prescripțiilor Art 72—83 din legea Contab. publice.

Durata timpului de exarendare e de 3 ani.

Ofertele se vor face pro metru cubic al materialului exploatat.

Autorizațiunea de exploatare se va libera la cerere de către Inspectoratul VI minier din Zlana pe numele antreprenorului.

Celalalte condițiuni se pot vedea zilnic la Primărie în oarele oficiale.

Hunedoara, la 3 Sept. 1927.
(1168) 1—1 Primăria.

Casă de vînzare.

În Orăștie str. Romosului Nr. 13. Constă din trei odăi și bucătărie; pivniță, fântână, șură grejd, șopruri mari pentru economie; precum și un juger de pământ la stație.

Informașuni la: (1173) 1—1
Beer Arpad, măcelar.

Publicațiune de licitație.

Uzina electrica a orașului Orăștie, are lipsă de 200 stângini lemne de foc (fag).

Doritorii de a furniza această cantitate, sunt rugați a înainta oferte închise până la data de 7 Octombrie a. c. la conducerea Uzinei, unde se pot vedea și condițiile de furnizare.
(1169) 1—1

„Cugiereana”

instituit de credit și economii, în Cugir.

Banca „Cugiereana” din Cugir, face prin aceasta cunoscut onoratei sale clientele, — că începând cu ziua de 1 Octombrie 1927, va ținea deschise cancelariile sale trei zile pe săptămână: Lunea, Joia și Sâmbăta, pentru toate solurile de lucrări de bancă.
(1170) 1—3

„Cugiereana”
inst. de credit și economii

Ucenic morar

se primește îndată în Moara de sub vii a subscrișului, din Orăștie.
(1171) 1—3

I. F. SCHELKER
proprietarul morii, Orăștie.

Caut loc de Funcționară

la o bancă, la o întreprindere, la un avocat, cu leafă modestă, de începătoare. Știu scrie și la mașină, am 4 clase civile. Sunt necăsătorită, vîrsta 32 ani.

Adresa la foaie. (1162) 1—2

TRIER, alege 5 clase, și **Un teasc de oleiu**, — ambele în stare bună, — sunt de vînzare la: 1—2 (1161)

Ioan Olariu, preot
Orăștieara-de-sus, p. Orăștie.

Fân. Dispunînd în cantitate mare de **FÂN**, în o comună din Mușii apuseni aproape de Câmpeni, se poate face învolală, de a-l transporta, sau de a duce vitele în loc, pentru țără, unde sunt și greșderi.
Adresa la foaie. (1153) 2 3

Beția

Cine voește a scăpa de patima acestă uricioasă, să întrebuițeze „**Antibetivul Vertes**”, scutit legal, preparat de mult încercat, care degustă beșivul de beuturi spirtuoase. Fiînd fără gust, se poate da pătimașului fără știrea sa. Mil și mil de scrisori de recunoștință. 2 flacoane 360 lei prin ramburs.

— Spese postale și ambalaj în regie proprie. —
Farmacia la „**VULTURUL ALB**” Nr. 33, Lugoj, Banat.

Boale de STOMAC

de tot felul ca: lipsa de apetit, mistuirea grea, catarul de stomac, acreala, greața și vomarea, sgărți de stomac și peste toate greutățile și slăbiciunile stomacului, se înlătură prin

Esența de **STOMAC „Vertes”**
4 sticle 540 Lei prin ramburs.